ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
ראשון

קונטרס

פורים - תש״נ

•

מאת

כבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל שליט״א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה שלישית

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פאַרקווייַ ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
הי׳ תהא שנת נפלאות גדולות
צדי״ק שנה לכ״ק אדמו״ר שליט״א

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימי הפורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה בלילה ההוא גו', שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דפורים, ה'תשכ"ה.

מערכת „אוצר החסידים"

י"א אדר, שנת ה'חש"נ (ה' תהא שנת נסים),
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק,
ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. פורים ה'תשכ"ה

בלילה ההוא נדדה שנת המלך[1], וצריך להבין אומרו בלילה ההוא, דלכאורה, גם כשהי' אומר בלילה סתם היו יודעים שקאי על הלילה שבה היו המאורעות הכתובים בפסוקים שלפניו. ויש לבאר זה ע"פ מה שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה[2] דאיתא במנהגי מהרי"ל[3] דמבלילה ההוא צריך להגבי' את קולו בקריאתו לפי שזהו עיקר הנס. ומבאר בהמאמר ע"פ מ"ש בילקוט[4] דנדדה שנת המלך זה מלכו של עולם. דכשישראל הם במצב של שינה, נעשה שינה כביכול במלכו של עולם. וכמ"ש[5] אני ישנה ואיתא בזהר[6] בגלותא, דע"י השינה דישראל בזמן הגלות[7], הם גורמים שינה כביכול למעלה[7]. וזהו שבלילה ההוא נדדה שנת המלך הוא עיקרו של נס, לילה הוא זמן הגלות[8], שהוא זמן של שינה (למעלה), וזה שבלילה ההוא (גלות) נדדה שנת המלך מלכו של עולם הוא עיקרו של נס.

ועפ"ז · יש לבאר דיוק הכתוב בלילה ההוא, הוא לשון נסתר מורה על העלם (שני פעמים הסתר, לילה והוא), שנוסף על ההעלם וההסתר דגלות (לילה) בכלל, הנה אז, בימי אחשורוש, הי' ההעלם וההסתר עוד יותר, הסתר כפול. וכדאיתא בגמרא[9] אסתר מן התורה מנין ואנכי[10] הסתר אסתיר. וע"פ תורת הבעש"ט[11] דפירוש הסתר אסתיר (שתי פעמים) שההסתר הוא מוסתר, יש לומר, שכן הוא גם הפירוש דבלילה ההוא, שהלילה דגלות הוא באופן דהוא, הסתר, היינו שאין מרגישים שהגלות הוא לילה וחושך, שמים[12] חושך לאור. והכתוב מדייק בלילה ההוא נדדה שנת המלך, להדגיש יותר גודל ותוקף[13] הנס. דהגם שהשינה דישראל אז היתה שינה

---

1) אסתר ו, א.

2) דשנת ה'ש"ת (נדפס בסה"מ ה'ש"ת ע' 5 ואילך). והוא המאמר הראשון שאמרו בבואו לארה"ב בפעם השני'.

3) הובא בד"מ או"ח סתר"צ ובמג"א שם סק"ז.

4) שמעוני עה"פ (ו, א — רמז תתנז קרוב לסופו. ושם בתחילתו: נדדה שנת מלכו של עולם). וראה גם תרגום עה"פ.

5) שה"ש ה, ב.

6) ח"ג צה, א (הובא בהמאמר דשנת ה'ש"ת ס"ד — סה"מ שם ע' 8).

7) להעיר, דב"אני ישנה" שני פירושים. דלפי פשוטו קאי זה על ישראל [וכמובא גם במאמר הנ"ל שם שזהו מאמר כנס"י להקב"ה], ו"שאני ישנה" קאי על שכינתא בגלותא (תקו"ז תס"ט — קה, א).

8) זח"ג סז, ריש ע"ב. וראה גם בהנסמן בד"ה זה ה'תשד"מ הע' 16 (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רסו). ובהמאמר דאדמו"ר האמצעי שבהערה 24 "ידוע שהגלות נק' לילה".

9) חולין קלט, ב.

10) וילך לא, יח.

11) הובאה בתולדות יעקב יוסף ר"פ בראשית (ז, א). כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לב.

12) לשון הכתוב — ישעי' ה, כ.

13) ראה מגילה (יט, א) דמבלילה ההוא הוא התחלת תוקפו של נס. וברד"ה חייב אינש תרפ"א (ה'תש"ח — סה"מ תרפ"א ס"ע קעט ואילך. ה'תש"ח ע' 107) מקשר זה עם מ"ש במנהגי מהרי"ל שזהו עיקר הנס.

בתכלית [וע"ד המבואר במק"א[14] החילוק בין שינה לתרדמה, שהישנים יודעים שהחלום אינו אלא חלום שהוא שקר משא"כ הנרדמים חושבים את השקר לאמת], שזה גורם שינה כזו כביכול גם למעלה, מ"מ, נדדה שנת המלך מלכו של עולם, אפילו שינה סתם נדדה.

ב) **וממשיך** בהמאמר[15], דזה שבלילה ההוא נדדה שנת המלך מלכו של עולם (עיקר הנס דפורים) נעשה ע"י המס"נ דישראל במשך כל השנה[16]. וצריך להבין, הרי בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, אזי (מצד סדר ההשתלשלות) לא[17] ינום ולא יישן[18], וכיון שישראל עמדו אז במס"נ במשך כל השנה, מהו הנס ויתירה מזה תוקף[19] הנס בזה שנדדה שנת המלך. גם צריך להבין, דפירוש בלילה ההוא נדדה שנת המלך לפי פשוטו שקאי על המלך אחשורוש, הוא, שהדברים שאירעו בלילה ההוא הם גרמו שנדדה שנת המלך[20]. וע"פ הידוע שהענינים דלמטה משתלשלים מענינם למעלה[21], מובן, דכמו"כ הוא בנוגע לזה שנדדה שנת המלך מלכו של עולם, שהענין דבלילה ההוא הוא שגרם להיות נדדה שנת המלך. וצריך להבין, הרי לילה ההוא מורה (כנ"ל סעיף א) על ההעלם וההסתר וגודלו, היפך הענין שלילה ההוא מביא שיהי' נדדה שנת המלך מלכו של עולם[22].

ג) **ויובן** זה בהקדים המבואר בתו"א בדרושי פורים[23], ובארוכה בדרוש אדמו"ר האמצעי[24], דביום (גילוי) ובלילה (העלם), בכל אחד מהם, יש שני הענינים דגילוי והעלם. וזהו שלפעמים כתיב יום הזה, דזה מורה על גילוי[25], ולפעמים כתיב יום ההוא, דהוא מורה על העלם (כנ"ל), וכן בלילה לפעמים כתיב

---

14) סה"מ ה'תש"ב ע' 7.

15) דשנת ה'ש"ת ס"ה (סה"מ שם ע' 9).

16) ראה ד"ה זה ה'תשד"מ ס"ו (סה"מ מלוקט ח"ב ע' עד). וש"נ.

17) תהלים קכא, ד.

18) יל"ש שבהערה 4.

19) בנוגע לכללות הנס, יש לומר, דמזה שגם לאחרי הנס דפורים היו בגלות [„אכתי עבדי אחשורוש אנן" (מגילה יד, א)], מוכח, שגם לאחרי שעמדו במס"נ היו עדיין במצב של שינה. אבל כיון שהשינה שהיתה אצלם כשעמדו במס"נ היתה שינה סתם ולא שינה בתכלית, הנס דנדדה שנת המלך אינו פלא כ"כ, ולמה נק' תוקפו של נס.

20) ראה פרש"י עה"פ (ממגילה טו, ב) „שם את לבו על שזימנה אסתר את המן גו'".

21) ראה תניא רפ"ג.

22) נוסף לזה שזהו לכאורה היפך המבואר בהמאמר דלילה ההוא גורם (ע"פ סדר ההשתלשלות) שינה כביכול למעלה.

23) ד"ה ותוסף אסתר (צד, ד).

24) ד"ה והנה להבין ענין מ"ש ותוסף אסתר (מאמרי אדהאמ"צ – נ"ך ס"ע תטו ואילך).

25) כמרז"ל „מראה באצבעו ואומר זה" — שמו"ר ספכ"ג. תענית בסופה ובפרש"י שם. וראה גם פרש"י עה"פ בשלח טו, ב.

---

*) גם א"מ הדיוק דבלילה ההוא.

לילה הזה ולפעמים כתיב לילה ההוא. ונקודת הביאור בזה (כמובן מהדרושים), דההחילוק בין יום ולילה הוא בהם עצמם, דיום הוא אור ולילה הוא חושך כמ"ש[26] ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה, ועוד חילוק באופן היום והלילה, אם הם באופן של גילוי (זה) או באופן של העלם (הוא). דלשון זה בנוגע ליום ולילה מורה על היום והלילה כמו שנמשכו למטה בגילוי, ולשון הוא מורה על היום והלילה כמו שהם בעצם (לפני שנמשכו בגילוי), ולמעלה יותר — כמו שהם בשרשם. וזהו שבהגאולה דיציאת מצרים כתיב[27] בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, וכן בתומ"צ (כמו שהם עכשיו[28]) כתיב[29] היום הזה ה' אלקיך מצוך גו', ובגאולה העתידה כתיב[30] ואמר ביום ההוא גו', כי הגילוי שהי' בהגאולה דיצי"מ הוא הגילוי דהאור כמו שנמשך למטה, יום הזה, ובגאולה העתידה יהי' גילוי עצם האור כמו שהוא למעלה מהמשכה וגילוי, יום ההוא.

ד) **ועד"ז** הוא בנוגע ללילה, בחינת החושך שלמעלה מאור (למעלה גם מעצם האור), דהחושך עצמו לפני שנמשך בגילוי (ומכש"כ כמו שהוא בשרשו) נקרא לילה ההוא, וכאשר נמשך למטה נקרא לילה הזה. אלא שבנוגע ללילה, לילה ההוא הוא למטה מלילה הזה. דכיון שהחושך דלילה שלמעלה מאור הוא השרש והסיבה שעי"ז נעשה חושך כפשוטו, לכן ההעלם וההסתר (חושך כפשוטו) שנעשה ע"י המשכת עצם החושך (שלמעלה), לילה ההוא, הוא חושך גדול יותר מהחושך שנעשה ע"י המשכת החושך כמו שבא בהמשכה, לילה הזה. דלילה הזה הוא שהלילה הוא באופן דזה, שנרגש בגילוי [ועד לגילוי שאפשר להראות באצבע ולומר זה[31]] שהוא לילה, ולילה ההוא הוא שהלילה הוא באופן דהסתר (הוא), שאין נרגש שהוא לילה.

[ולהעיר, דבהדרושים הנ"ל מבואר הענין דלילה הזה ולילה ההוא באופן אחר. דענין יום הוא שישנה ראי' באלקות או עכ"פ השגה באלקות[32], משא"כ כשישנה רק אמונה נק' בשם לילה. וענין לילה הזה הוא שהאמונה היא בתוקף גדול ובתכלית ההתאמתות, בדוגמת ההתאמתות דראי'. וזהו שכתוב[33] ליל שימורים גו'

---

26) בראשית א, ה.

27) בא יב, מא.

28) שהתורה דעכשיו היא הכל לגבי תורתו של משיח (קה"ר פי"א, ח. ועיין ג"כ שם פ"ב, א). ועד"ז במצוות, שהשלימות דקיום המצוות „כמצות רצונך" יהי' לע"ל (המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. ובכ"מ).

29) תבוא כו, טז.

30) ישעי' כה, ט.

31) נסמן לעיל הערה 25.

32) דזהו שזמן הבית נק' בשם יום וזמן הגלות בשם לילה, כי בזמן הבית היו בעלי השגה גדולה, ובעלייתם לרגל היתה אצלם גם הרא' באלקות, ובזמן הגלות לא ישנה הרא' באלקות, וגם ההשגה היא בדוגמת כח המדמה שבשינה (תו"א ויישב כט, ג), כמבואר בארוכה בסה"מ מלוקט ח"ב ס"ע מו ואילך. וש"נ.

33) בא יב, מב. — הובא בתו"א ובמאמר אדמו"ר האמצעי שם.

הוא הלילה הזה, דהגילוי שהי' אז (זה) לא הי' באופן שנתבטל חושך הלילה, שהרי עדיין היו בגלות[34], אלא שהאמונה שלהם אז היתה בודאות גמורה, כהודאי דראי'. [ומבואר שם, דזה שהגיעו לבחינת לילה הזה הוא ע"י עבודתם במצרים בחומר ובלבנים. ועד"ז הוא עכשיו, שבכדי שיהי' לילה הזה, שגם בזמן הגלות יהי' בחינת זה, הוא ע"י העמל והיגיעה בעסק התורה, בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא[35], ועד"ז ע"י העמל והיגיעה בטרדות הפרנסה בזיעת אפיך תאכל לחם[36], וכמו לילה הזה דיציאת מצרים שהגיעו לזה ע"י עבודתם בחומר ובלבנים, חומר ולבנים כפשוטם. וזהו שאמרו[37] כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ[38] וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול דרך ארץ, כי גם ע"י עול דרך ארץ מגיעים לבחינת לילה הזה]. וע"פ פירוש זה (שבהדרושים) בלילה הזה, צריך לומר, דלילה ההוא הוא שחסר גם בודאות האמונה. ויש לומר עוד פירוש בלילה זה ולילה ההוא, שהלשון זה והוא קאי על הלילה. אם הלילה הוא בגילוי (זה) שנרגש שהוא לילה, או שהלילה הוא בהסתר (הוא) שאין נרגש שהוא לילה].

ה) **ויובן** זה ע"פ המבואר בכ"מ[39] בפירוש המאמר[40] אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דלמטה מטה כו' הו"ע ההתפשטות והגילוי דאוא"ס, שהוא מתפשט ומתגלה עד למטה מטה, ולמעלה מעלה כו' הו"ע ההתעלמות והעלי' שבאוא"ס, שהוא מתעלה ומתעלם בהעלם אחר העלם ובעילוי אחר עילוי, למעלה מעלה. והנה גם הענין דלמטה מטה כו' כמו שהוא באוא"ס הוא בחי' העלם. שהרי כללות האור שלפני הצמצום הוא אור הכלול בעצמותו[41], ואור הכלול במאור הוא למעלה מגילוי[42]. וזה שהוא מתפשט ומתגלה עד למטה מטה, הרי הגילוי שנמשך ממנו לאחרי הצמצום (אור הקו, ואפילו אור הסובב) הוא רק הארה מהאור שלפני הצמצום. אבל מ"מ, כיוון דזה שאוא"ס הוא למטה מטה כו' הוא רק הארה ההתפשטות והגילוי דאוא"ס, הרי גם כמו שהוא בשרשו, הו"ע הגילוי. וכמבואר בהמשך ההילולא[43], שבעצמותו גופא הוא בבחינת גילוי. משא"כ זה שאוא"ס הוא למעלה מעלה כו' הוא שגם בעצמותו אינו בגדר גילוי. ויש לומר, שהשרש דשני

---

34) ובפרט שלשון "לילה הזה" כתיב גם גבי אכילת הק"פ (בא שם, ח) שהי' קודם חצות, כשהיו עדיין בגלות ממש.

35) זהר ח"א כז, א. זח"ג קנג, א. תו"א ר"פ שמות. ובכ"מ.

36) בראשית ג, יט.

37) אבות פ"ג מ"ה.

38) באבות שם "עול מלכות ועול דרך ארץ". ובדרושים הנ"ל הובא רק "עול דרך ארץ".

39) המשך באתי לגני ה'שי"ת פי"ג ואילך (סה"מ ה'תש"י ע' 133 ואילך). וראה עד"ז המשך תרס"ו ס"ע קפח ואילך.

40) ראה תקו"ז סוף תיקון נז (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.

41) המשך תרס"ו ע' קפ. ובכ"מ.

42) דכל הכלול בהעצם הוא כמו העצם. וכיון שהעצם אינו בגדר גילוי, גם האור הכלול בו הוא למעלה מגילוי (סה"מ תרע"ח ע' ק. קונטרסים ח"ב רת, א).

43) פט"ז (סה"מ שם ע' 151).

העניינים דיום, יום ההוא ויום הזה, הוא בהענין דלמטה מטה כו'. שהגילוי בפועל (לאחרי הצמצום) הוא השרש דיום הזה, וכח הגילוי דאוא"ס (לפני הצמצום) הוא השרש דיום ההוא. והשרש דלילה (שלמעלה גם מיום ההוא) הוא בהענין דלמעלה מעלה כו'.

ו) **והנה** ידוע דבצמצום שני ענינים. זה שהצמצום הוא בשביל הגילוי [ובזה גופא שני ענינים. זה שע"י הצמצום דוקא יהי' לע"ל הגילוי דאוא"ס גם בעולמות, וזה שע"י הצמצום יהי' הגילוי דפנימיות ועצמות אוא"ס שלמעלה גם מהאור שהאיר לפני הצמצום][44], וזה שבהצמצום עצמו מתגלה השלימות דאוא"ס שאינו מוגבל ח"ו בענין הגילוי ויש לו גם כח ההעלם. ויש לומר, דזה שבצמצום ישנם שני ענינים, הוא, כי בכח ההעלם דאוא"ס, שרש הצמצום, שתי מדריגות. כח ההעלם כמו ששייך לענין הגילוי [שגם דרגא זו בכח ההעלם דאוא"ס היא למעלה מכח הגילוי, אבל מ"מ היא שייכת לגילוי], דהצמצום שנמשך מדרגא זו הוא בשביל הגילוי. ועצם כח ההעלם (שלמעלה מגילוי), דהצמצום שנמשך מדרגא זו הוא (לא בשביל הגילוי, אלא) זה שבהצמצום עצמו מתגלה כח ההעלם.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור בזה ששני העניינים דלילה (לילה ההוא ולילה הזה) כמו שהם למטה הם באופן הפוך מכמו שהם בשרשם, דלמעלה לילה ההוא הוא למעלה מלילה הזה וכמו שהם נמשכים למטה ההסתר (לגריעותא) דלילה ההוא הוא הסתר גדול יותר מההסתר דלילה הזה, כי שני הענינים דלילה שלמעלה, יש לומר, שהם שתי דרגות הנ"ל בכח ההעלם דאוא"ס. לילה הזה הוא כח ההעלם (לילה) ששייך לגילוי (הזה), וכיון שהצמצום שנמשך מדרגא זו הוא בשביל הגילוי, לכן, הלילה (ההעלם וההסתר שלמטה) הוא באופן דזה, שנרגש בגילוי שהוא לילה. כי זה שההעלם מביא לגילוי הוא דוקא כשנרגש ההעלם [וע"ד הצמאון לאלקות שבזמן הגלות (לילה) שהוא יותר מבזמן הבית[45], שהוא הגילוי הבא ע"י ההעלם, שזהו דוקא ע"י שנרגש ההעלם וההסתר דהגלות]. ולילה ההוא הוא עצם כח ההעלם שלמעלה משייכות לגילוי, דהצמצום שנמשך מדרגא זו הוא (לא בשביל הגילוי, אלא) שבו מתגלה כח ההעלם, ולכן הלילה שלמטה הנמשך מענין זה דהצמצום הוא באופן דהוא שאין נרגש שהוא העלם והסתר. והחילוק שבין שני ענינים אלה בעבודת האדם, הוא, שהעבודה בלילה (חושך הגלות, ועד"ז החושך דכללות עוה"ז) מצד הצמצום שבשביל הגילוי היא התשוקה והצמאון לצאת מחושך הלילה. והעבודה בלילה מצד זה שבהצמצום מתגלה כח ההעלם היא ההתבוננות וכו' בהשרש דחושך הלילה עצמו, ששרשו הוא בהעלם העצמי.

---

44) המשך תרס"ו ע' ד.

45) מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קה (וש"נ). סה"מ עטר"ת ע' שיב. קונטרסים ח"א לו, א ואילך. שם נג, א ואילך. סה"מ ה'ש"ת ע' 11. ועוד.

ז) **וזהו** בלילה ההוא נדדה שנת המלך זה מלכו של עולם, דלילה ההוא הוא שגרם להיות נדדה שנת המלך, כי השרש דלילה ההוא שלמטה הוא מבחינת לילה ההוא דלמעלה, שלמעלה מההעלם דיום ההוא ואפילו מההעלם דלילה הזה. וע"י שישראל עמדו אז במס"נ במשך כל השנה, שהמס"נ שלהם היתה מצד ההסתר[46] [וע"ד המבואר במק"א[47] שבזמן הגלות גילוי כח המס"נ הוא יותר מבזמן הבית], נמשך (בגילוי) בחינת לילה ההוא דלמעלה בלילה ההוא דלמטה. וזהו הקשר דשני הפירושים בבלילה ההוא נדדה שנת המלך, שלילה ההוא גורם ענין השינה (ומ"ש בלילה ההוא נדדה שנת המלך הוא להדגיש הנס, דהגם שהי' בלילה ההוא מ"מ נדדה שנת המלך) ושלילה ההוא גרם להיות נדדה שנת המלך, כי זה שלילה ההוא גורם ענין השינה הוא כמו שהוא מצד עצמו, אבל ע"י שנמשך בו שרשו, בחינת לילה ההוא דלמעלה, הרי אדרבה, הוא גורם להיות נדדה שנת המלך.

ח) **ויש** להוסיף, דנדדה שנת המלך הוא למעלה יותר גם מלילה ההוא שלמעלה [ולילה ההוא הוא רק גורם להמשכת נדדה שנת המלך]. והענין הוא, דיום ולילה, כח ההעלם וכח הגילוי שבאוא"ס, הם שני ענינים, ולכן, גם לאחרי המשכת בחינת לילה ההוא דלמעלה בלילה ההוא דלמטה, הוא נשאר לילה [ועוד יותר, לילה ההוא], כי זה שנמשך בו הוא כח ההעלם ולא כח הגילוי. ועד"ז הוא בנוגע לזה שעמדו במס"נ במשך כל השנה, דכיון שהמס"נ שלהם באה מצד ההסתר (כנ"ל סעיף ז), שע"י ההסתר מתעורר ההעלם דנשמה שלמעלה מגילוי[48], אין זה שייך (כ"כ) לכחות הגלויים, ובנוגע לכחות הגלויים היו (גם לאחרי המס"נ) במצב דלילה ההוא[49]. וע"ד המבואר בהמאמר[50] דזה שבעת השינה אין ניכר מעלת הכחות זה על זה הוא בדוגמת הכחות כמו שהם כלולים בעצם הנפש, ששם כל הכחות הם בהשוואה. ומזה מובן, שיש מעלה בשינה, שאז דוקא מתעלים הכחות למקורם. אלא שמעלה זו אינה שייכת לכחות הגלויים (גילויים), ואדרבה, בכחות הגלויים נעשה גרעון וחסרון. וזה שבלילה ההוא נדדה שנת המלך, דנדדה שנת המלך הו"ע הגילויים הנמשכים מזה שאוא"ס הוא למטה מטה עד אין תכלית (קו הגילוי), הוא

---

46) ראה סה"מ תרפ"ז ע' קיב.

47) ראה בארוכה ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרמ"ח (סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך), תרפ"ה ס"ב ואילך (סה"מ תרפ"ה ע' רנח ואילך). ד"ה משכני תרפ"ד (וד"ה אני ישנה ה'תש"ט) ס"ב ואילך (סה"מ תרפ"ד ע' רצב ואילך. ה'תש"ט ע' 119 ואילך). ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא בסה"מ אידיש בתחלתו. ועוד.

48) ראה בהנסמן בהערה הקודמת.

49) שהרי גם קל שבקלים מוסר נפשו על קדה"ש (תניא פי"ח. ובכ"מ). וראה לקו"ש ח"ג ע' 818 בהערות שגם בשעת המס"נ אפשר שלא יזהר באיזו מצוה, ועדיין קל שבקלים הוא.

ואין סתירה לזה ממ"ש בקונטרס העבודה פ"ה (ע' 32) שכשבא לידי מס"נ בפו"מ ומאיזה סיבה מהשי"ת ניצל מזה כו' נעשה אדם אחר ממש – כי המדובר שם הוא בכללות, משא"כ בנוגע לזהירות במצוה פרטית. ועאכו"כ שאין זה פועל בו ההרגש שהגלות הוא לילה וחושך, ונשאר בהמצב ד"לילה ההוא". וראה תו"א שבהערה 51. ועצ"ע.

50) דשנת ה'ש"ת ס"ג (סה"מ שם ע' 6 ואילך).

החיבור דהעלם וגילוי. וכמבואר בדרוש הנ"ל לאדמו"ר האמצעי דזה שבלילה ההוא נדדה שנת המלך הוא כמשל הצבי שעינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה[51], גילוי והעלם ביחד. ומבאר שם, דזה שהי' אז החיבור דשני ההפכים דהעלם וגילוי הוא לפי שאז הי' גילוי העצמות, שלגבי העצמות, ההעלם והגילוי אינם הפכים. וכמבואר במק"א[52] דזה שהעצמות ביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר, שניהם הם ענין אחד. ויש לומר דמ"ש בהמאמר דזה שנדדה שנת המלך נעשה ע"י המס"נ דישראל במשך כל השנה, הכוונה היא גם להמשכת העצמות שהיתה אז, כי מס"נ באה מעצם הנשמה, ולכן, ע"י המס"נ המשיכו העצמות.

ט) **ויש** לקשר זה עם המבואר בהמאמר[53] דע"י שנדדה שנת המלך נעשה חיבור המקיף עם הפנימי, שגם האור שלמעלה מהשתלשלות (מקיף) נמשך בפנימיות, כי השרש דמקיף ופנימי הוא גילוי והעלם [דמקיף הוא מצד הגילוי, והפנימי שנמשך ע"י צמצום הוא מצד ההעלם], וע"י המשכת העצמות שהיתה אז, שעי"ז נתחבר ההעלם והגילוי, נעשה גם החיבור דמקיף ופנימי. ועי"ז נמשך ישועה כללית לכלל ישראל[54], דבבחינת המקיף, יש שייכות יותר להקליפות לקבל משם, דזהו שעשה המן את העץ גבוה חמשים אמה[55] שהגבי' עצמו לקבל משער הנו"ן שלמעלה מהשתלשלות (מקיף), וע"י שנמשך המקיף בפנימיות, נעשה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר[56], כן תהי' לנו[57].

---

51) שהש"ר ספ"ח. וראה זח"ב יד, א. ובתו"א מג"א קטז, ד — הובא זה לענין הנס שהי' בפורים. ולהעיר מזה שמביא בתו"א שם המשך מאמר המדרש שם „בשעה שאין ישראל עושין רצונו של הקב"ה הוא מביט עליהם בעינו אחת עכ"פ" — שגם ענין זה דאין עושין רצונו מובא שם לענין הנס דפורים, אף שעמדו במס"נ.

52) המשך תרס"ו ע' קפח. סה"מ קונטרסים ח"ב שמו, א. ובכ"מ.

53) דשנת ה'ש"ת ס"ה (סה"מ שם ע' 10).

54) לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בסיום וחותם המאמר.

55) אסתר ה, יד.

56) שם ח, טז.

57) נוסח הבדלה. ושייך במיוחד לשנה זו (תש"נ) שהקביעות דפורים היא במוצש"ק.